

En tur i Hellebæk og i skovene omkring giver en enestående mulighed for at iagttage den indflydelse, den menneskelige aktivitet har på landskabet. Gennem flere hundrede år har man i dette område udnyttet vandkraften. Det ses ved de mange damme og vandløb.

Landbrug og teglværker er andre elementer, der præger landskabet. De tidligere landbrugsarealer under Hellebæk Gods, som i dag kaldes Hellebæk Kohave, bliver plejet ved afgræsning, hvorved der skabes et overdrevslandskab med et rigt fugle- og insektliv.

Hellebæk Kohave, set fra Pernille Låge

Steder hvor man tydeligt ser menneskets indgriben i naturen:

- 1 Dæmningen ved Skåningedam øst
- 2 Dæmningen ved Skrivedam vest
- 3 Dæmningen ved Bondedam/Turbinehus
- 4 Dæmningen ved Bøgeholm Sø øst
- 5 Dæmningen ved Kobberdam nord
- 6 Tipvognsporet fra det tidligere Aalsgaard Teglværk til lergravene ved Anes Hus
- 7 Fr. II's Kanal mellem Klaresø og Sortesø
- 8 Pernillesø er genopstået efter ophør af dræning

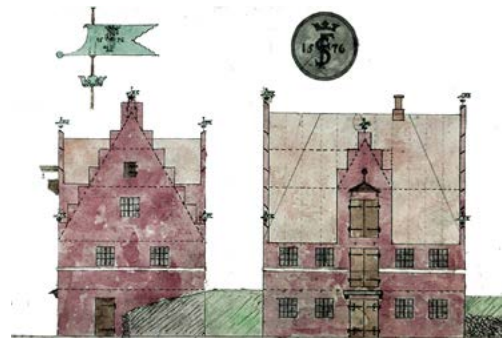
Forside: Svend Kieler, 1997

Tekst og layout: Peter Uldum, juli 2014

Landskabets historie

Det naturskabte landskab syd og vest for Hellebæk bærer præg af forholdene under istidens afslutning, hvor en istunge skabte de parallelt løbende bakker og dale i Teglstrup Hegn. Klumper af dødis dannede de mere spredte lavninger i Hammermølle Skov. I de dybt-liggende arealer opstod der søer og moser.

I midten af 1500'tallet under Frederik II så man muligheden for at udnytte vandet til at drive en vandmølle. Søer og moser blev forbundet med kanaler, og med dæmninger blev småsøer og moser opdæmnet til store og til dels dybe damme. Den første vandmølle, kaldet "Kongens Mølle", blev opført i 1576 tæt på stranden ved Hellebækkens udløb i Øresund. Den nyanlagte dam "Fordam" sørgede for vandet.

Kongens Mølle, rekonstruktion

Under Christian IV blev der i begyndelsen af 1600'tallet opført en hammermølle og en kobbermølle centralt i Hellebæk, "et stenkast syd for Kongens Mølle", som der står i en inventar fortegnelse fra 1682. Vandforsyningen til disse møller blev fremskaffet ved omfattende dæmnings- og kanalarbejde, hvorved der blev hentet vand fra Kobberdam til den nyanlagte Skrivedam.

Skrivedam

For at forsyne det stadigt voksende antal møller med vand, kom der i 1700'tallet flere og højere dæmninger til. Produktionen bestod udelukkende af våben, og fabrikken hed nu "Kronborg Geværfabrik". Møllerne havde hver deres funktion i våbenfremstillingen f.eks. hammermølle, slibemølle, boremølle.

Stephan Hansens Boremølle

Geværfabrikationen ophørte i 1870, hvorefter vandrettighederne blev købt af Hellebæk Tæppe- og Klædefabrik i 1873. Vandet til at drive en turbine blev i rørført frem til fabrikken.

Hellebæk Tæppe- og Klædefabrik

Efter geværfabrikkens ophør var behovet for vand minimeret, nogle damme blev med tiden tørlagt, det var f. eks. Gåsedam og Mørkedam. Andre damme fik lov til at gro til, det ses tydeligt ved Bagdam og Skåningedam. Nu er naturen ved at overtage det menneskeskabte landskab.

Gåsedam

Hammermølle Skov Teglstrup Hegn -kulturlandskabet omkring Hellebæk

Støttet med udlodningsmidler til friluftsliv

HELLEBÆK-AALSGAARD
EGNHISTORISKE FORENING